СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 151. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 1 липня 1930. VOL. XXXVIII. No. 151. Jersey City, N. J., Tuesday, July 1, 1930. THREE CENTS.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД ПОЛЯКІВ НА УКРАЇНЦЯ

РОМАН БІДА, український студент, засуджений на смерть за бомбу на „Тарґах Всходніх".

ВАРШАВА. — Перед польським судом у Львові покінчилася розправа проти Української Військової Організації, боєвої української організації, зверненої проти Польщі, за зрив бомби на так званих „тарґах всходніх" у вересні 1929 року.

РОМАНА БІДУ, якого суд уважає провідником У.В.О., суд засудив на кару смерти, а 6 инших на тяжку вязничну кару до 4 літ. 9 обжалованих звільнено.

НОВИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ РЕКОРД

БЕЗПЕРЕРИВНИЙ ЛЕТ З НЮ ЙОРКУ ДО БЕРМУДИ Й НАЗАД. ПЕРЕЛЕТІЛИ ПРОСТІР ДОВГИЙ 1,560 МИЛЬ.

НЮ ЙОРК. — Місто є тепер заняте самими парадами. Раз-у-раз трапляється до того неабияка нагода. Ще не минули паради, які влаштовано полярному дослідникови Бирдови, як надлетів з Европи майор Кінґсфорд-Смит, котрий доконав великого діла й котрого цілком заслужено треба було рівнож повитати. А в неділю доконали Раджер Виліємс, Ероль Бойд і Гери Конор нового летунського рекорду, який має велике значіння щодо заведення правильної воздушної комунікації між Ню Йорком і Бермудою. Оті славні летуни вибралися на ще славнішім літаку Колюмбії з Ню Йорку в неділю в 5 годині рано, щоби полетіти до Бермуди й вернути назад ще того самого дня. Це їм дійсно вдалося, бо вернули на 10 годину в ночі. Це є перша того роду спроба, яка вдалася.

Летуни попали були коло Бермуди на тропікальну бурю. Зливний дощ унеможливлював їм дальший лет. Та на щастя вони завернули до моря, а там випогодилось і літак полетів без перешкод далі.

Колюмбія є монопляном. На ній доконано вже ріжних летунських рекордів. Між иншим Чемберлейн перелетів на ній Атлянтійський океан і долетів до Німеччини.

Летуни не мали з собою радіового получення. Рівнож не мали понтонів. Коли би були попали в біду, то літак не був би вдержався на морі більше як кілька хвилин. Рівнож не можна би було їм прийти з негайною помічю, бо годі було би з ними без радія порозумітися.

ІСТОРІЯ КОЛЮМБА.

НЮ ЙОРК. — До Злучених Держав привезено з Лондону манускрипт, який написано тому 400 літ і в якім є поміщений житєпис Колюмба.

Написав його Андрез Бернальдез, приятель Колюмба. З нього виходить, що Колюмб походив з Медиоляну. Книжка розповідає про три поїздки Колюмба до Америки та про те, що він бачив на ново відкритих землях і з якими людьми там стрічався. Між иншим є там цікаве оповідання про племя людоїдів, перед яким остерігали Колюмба спокійні й миролюбні Індіяне, з котрими він стрінувся, вступивши на американську землю.

Колюмб помер у 70 році життя, огірчений тим, що не відкрив Індій, а тільки Америку.

КУЛИДЖ У ПОЛЬСЬКІЙ ПАРАДІ.

СПРІНҐФІЛД (Месечусетз). — Поляки радіють, що бувший президент Кулидж, котрий є знаний з того, що не любить публичних виступів, взяв участь у польській параді в місцевости Вер.

В БОЛІВІЇ СПОКІЙ.

ЛЯ ПАЗ (Болівія). — Молоді студенти доконали свого. Піднявши революцію, щоби повалити диктаторський режім, заслужили собі признання з боку цілого народа. Населення приняло революціонерів з одушевленням. Це перехилило відразу побіду на сторону революціонерів, які є вже сьогодні при владі. Населення міста повитало нову владу квітами. В краю є цілковитий спокій. Править ним тимчасова рада, яка складається з 6 військових старшин.

В декреті, проголошенім новим урядом, признано університетови повну автономію за заслуги, які студентство положило в часі революційного перевороту.

ВТОПИЛОСЯ ДЕВЯТЬ ОСІБ.

НЮ ЙОРК. — Недільна спека вигнала міліони мешканців Ню Йорку до парків і над море. Наслідком необережного купання затонуло 8 осіб.

СПИНИВ ЛІНЧ.

БОМОНТ (Тексас). — Товпа, яка складалася з кількасот білих, напала на міську тюрму, щоби добути з неї мурина Рейні Вилиємса, котрого обжаловано за мниме напастовання білої жінки. Товпа хотіла мурина злінчувати. Не можна було її втихомирити й розігнати, бо треба би було стріляти. Тоді шериф заїхав кулаком в чоло провідника товпи, а це видно всім заімпонувало, бо сам провідник утік, а решта розійшлася.

БРАВ ХАБАРВ ВІД БАНДИТІВ.

ШИКАҐО. — З доходжень виходить, що вбитий бандитами шикаґовський репортер Лінґль добре заробляв та був з бандитами і поліцією у дуже добрих зносинах. Лінґль побирав як репортер $65 тижнево, а на протязі двох літ зложив на щадничу книжку $150,000. Завжди вкладав до банку готівкою. Тому годі провірити, звідки він діставав гроші. Але є познаки, що побирав їх від бандитів, коли їм треба було ратуватися перед поліцією, а рівнож брав і від тих, що боялися нападу бандитів.

АРЕШТУВАЛИ ЗА ОБМАНСТВО.

Військова жандармерія арештувала в Камінці Струміловій Рудольфа Мілера, урядовця львівської Скарбової Палати, під замітом обманства. Цей урядовець осягнув на підставі підробленого матурального свідоцтва степень підпоручника резерви і діставав офіцирську платню. Слідство в тій справі ведуть. Рудольф Мілер був у Камінці Струміловій на військових вправах.

ПОВІНЬ НА ЛИТВІ.

Наслідком великих зливних дощів ріки на Литві виступили з берегів. В Ковні вода залила нижче положені частини міста. На ковенському передмісті Алексота обірвалася в кількох місцях гора й засипала три вулиці. Доплива Німану зірвали кілька мостів. З Ковна вислали відділи війська й пожежної сторожі, щоби ратувати людей у місцевостях, які навістила повінь.

ВЕЛИКА ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

На стації Черная на залізничому шляху Москва-Казань зударилися два потяги. 28 осіб є вбитих, а 29 тяжко ранених.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД.

На дім одного з господарів у Стопчатові, пов. Коломия, напало 8 замаскованих бандитів. Чотирох з них були в поліційних мундурах і зоружені в кріси, а прочі чотири мали в руках револьвери. Бандити зрабували 45 метрів полотна й інші річи і втікли в невідомім напрямі.

ПОЖЕЖА В БИТКОВІ.

Дня 9 червня повстала пожежа в нафтовому шибі фірми Стендард Нобель у Биткові, повіт Надвірна. Пожежу спричинила іскра, що дісталася до ґазу й запалила його. Шкода виносить біля сто тисяч золотих.

ДАЛЬШІ ЗЛОЧИНИ „ОПИРА" З ДІСЕЛЬДОРФУ.

Підчас слідства Кіртен признався до нових злочинів, а саме цілого ряду підпалів в околиці Дісельдорфу та що в 1921—25 р. позбавив життя в Альтенбурґу шестеро осіб, в тому чотири жінки.

ВЕЛИКА ХМАРА КОМАРІВ НАД КАТАНІЄЮ.

Над Катанією (Італія) появилася кілька днів тому велика хмара комарів, що кілька годин кружляла над усею околицею. Населення з жахом гляділо на це явище, думаючи, що це саранча. Щойно пізним вечером попрямувала комашня в сторону моря й щезла десь в темноті.

ЗГОРІЛА СЛАВНА СВЯТИНЯ.

В Ранґуні, в Індії, згоріла славна святиня Шведаґон Паґода. Цю святиню побудували в VI. віці по Христі. Вона посідала кришу з чистого золота й тому називали її одним з семи чудес світа. Ця святиня належала до буддистів і її відвідували щорічно непроглядні товпи Індійців з найдальших сторін країни.

ГРАД ВЕЛИЧИНИ КУРЯЧОГО ЯЙЦЯ.

Громаду Дороську (пов. Барановичі) дня 20 травня в 6. год. веч. навістила буря з градом величини курячих яєць. Засіви й овочеві сади знищені. Опісля обірвалася хмара й падав зливний дощ. Води на полі було по пояс. Найбільше потерпіли громади: Фльоріянів, Коренівка й Теофілі та села Ковалі, Круглі, Пручаки, Пішки, Новосілки й Підлісся. Буря з градом перейшла теж над повітом Столиці, де заподіяла також великі шкоди. В новгородськім повіті не було шкід. Староста барановицького повіту звернувся до уряду, щоби признав для навіщеного населення 200,000 зол. Зачувати, що в барановицькім повіті були жертви в людях.

ЗАВАЛИЛАСЯ ВЕЖА І ВБИЛА 18 ЖІНОК.

На полях біля Смирни завалилася вежа, що походить ще з римських часів. Вежа завалилася в хвилині, коли біля неї сиділи пільні робітниці й обідали. Каміння вбило 18 жінок і 8 тяжко ранило.

ГОРА ЗАСИПАЛА ЦІЛЕ СЕЛО.

На острові Джаві обірвалось узбічча гори й засипало ціле село, що находилося біля цеї гори. Катастрофа наступила так скоро й ненадійно, що з 86 мешканців села вратувалося тільки 5 осіб.

ВІТЕР НІС ПАПЕРИ 175 МИЛЬ

175 миль ніс вітер папери з Меліта, Ман., аж до Асінібоя, Саск., де зловив їх з воздуха тамошній мешканець. На паперах було імя й адреса фірми, звідки вони походили, і чоловік, що зловив їх, переслав їх почтою назад. Папери відносилися до оферти на якусь контрактову роботу і були вироблені тільки в однім примірнику.

САМОГУБСТВО КУПЦЯ.

В Станиславові повісився 60-літний купець Михайло Кліновський. Кліновський — це жертва теперішної господарської кризи. Він повісився тому, що не міг вирівнати своїх грошевих зобовязань у ріжних фабрикантів на суму 180 тисяч злотих.

СЕЛЬРОБІВЦІ ДОМАГАЛИСЯ КАРИ СМЕРТИ ДЛЯ ЄФРЕМОВА І ТОВАРИШІВ.

Громадяне села Кобаки, косівського повіту, надіслали протест проти большевицького терору на Великій Україні. В цьому протесті сказано між иншим, що місцеві сельробівці вислали в часі процесу СВУ депешу до харківського суду з домаганням кари смерти для підсудних. Видно, що сельробівській льояльности у відношенні до „хлібодавців" немає меж.

СТАЛІН КАЖЕ, ЩО В РОСІЇ ВСЕ „БЛАГОПОЛУЧНО"

МОСКВА. — Осип Сталін, ґенеральний секретар комуністичної партії та справжній диктатор пролетарської диктатури, виголосив на конференції комуністичної партії довжезну промову про стан держави й партії. В сьому рапорті, який конвенція приняла оплесками, говорить Сталін, що Росія зробила кольосальні поступи на політичному й промисловому полі. Та найбільше оплесків дістав він, коли запевняв зібраних, що він далі стремить до всесвітньої революції.

ВТІКАЮТЬ УСІМИ СПОСОБАМИ З „ПРОЛЕТАРСЬКОГО РАЮ".

ОСЛЬО (Норвеґія). — Сюди заїхав по дорозі з Арханґельська в Ротердам норвезький корабель „Бальто". Як корабель стояв у порті, люде, що ходили попри нього, зачули добуваючіся крізь його стіни глухі стукання. Коли про це донесено зарядови корабля, капітан скоро переконався, що це стукає людина. По перегляненню лісти служби капітан прийшов до переконання, що це певно „заяць", котрий дістався на корабель безправно. Треба було його дістати. Та над „заяцем" лежали сотки тон угля, яких добування на беріг зруйнувалоб зовсім капітана. Капітан тоді давав „заяцеви" до пізнання, що добути його не може тут та що він мусить заждати, аж доки корабель заїде до Ротердаму. „Заяць" не розумів. Доперва по довгих спробах переконалися, що „заяць" це один Москаль, котрий у той спосіб тікав з большевицького раю. Коли йому загрожено арештованням, він, знаючи, що його жде в большевицькій тюрмі, втік на корабель і дав себе присипати вуглям. Через перекладчика його звідомлено, що його добувати будуть аж у Ротердамі. Тимчасом його годовано через руру, яку пропущено до нього крізь угля.

Зовсім подібних утікачів відкрито на англійськім углевім пароході „Говпдін", що приїхав з Арханґельська до Абердіна в Шкотії. Було на цьому кораблі аж трох Москалів.

КОНЕЦЬ ОКУПАЦІЇ НАДРЕНЩИНИ.

ПАРИЖ. — У понеділок пів до другої години зполудня вийде з Надренщини останній конвой французьких війск, а з ним вийде так звана висока аліянтська комісія. В сей спосіб закінчується французька окупація над Реном.

З того приводу французькі ґазети пишуть, що Німці не проявляють за цю евакуацію ніякої вдячности до Французів.

Німецькі ґазети величають за цей успіх свого міністра заграничних справ, Штреземана.

ІТАЛІЯ Й ФРАНЦІЯ ЗОРУЖУЮТЬСЯ.

РИМ. — Кабінетова рада під президією Мусолінього постановила піднести видатки на зоруження о 25 міліонів долярів. За притоку до збільшення подано французьке укріплювання фортів на італійській ґраниці в Альпах.

Викгем Стід, відомий анґлійський публіцист, висловлює в анґлійськім дневнику „Лондон Таймс" домагання, щоби Ліґа Народів інтервенювала в французько-італійському непорозумінню, бо воно дуже легко може довести до війни.

ПАПА ПРОГОЛОШУЄ ЄЗУЇТІВ СВЯТИМИ.

ВАТИКАН. — Папа Пій XI. проголосив серед великої паради 8 Єзуїтів-Французів святими. Є се: Ісаак Жоґес, Жан де Бребеф, Ноель Шабанель, Антуан Даніель, Шарль Ґарніе, Ґабріель Лялеман, Жан де ля Лянд і Рене Ґупіль.

ВДЕРЛИСЯ НА НЕБУВАЛУ ВИСОТУ.

КАЛЬКУТА (Індія). — Два Німці, Г. Герлін з Німеччини та Е. Шпайдер з Австрії дісталися на верх Доданг у Гемаляях. Верх має 22,700 стіп висоти.

Подорожні мусіли перейти небувалі труднощі. В одному місці треба було рубати сходи в снігу на гору з острим як ніж хребтом. Треба було переходити через бурі небувалої сили.

Коли подорожні вернули на доли, Індуси й Анґлійці справили у їх честь бенкет.

ЗАРЯД ЕСПАНСЬКИХ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ ПРОТИ ВІДОРВАНИХ СТРАЙКІВ.

МАДРИД (Еспанія). — Виконавчі комітети еспанських робітничих юній видали до юнійних робітників обіжник, у якому звертаються проти відорваних страйків.

Обіжник каже робітникам здержуватися від страйку, поки приказу на страйк не видасть відвічальний центральний уряд. Юнійні проводи кажуть, що сама поліція підбурювала робітників до страйків для благих причин, щоби такими передчасними зривами компромітувати рух та робити справдішній ширший рух неможливим. Це їй звичайно вдавалося завдяки загонистости Еспанців.

Обіжник уже вспокоїв кілька місцевих страйків, що вибухли без дозволу виконавчих комітетів юній.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УБИЙЧА МАШИНА

Сьогорічний рапорт уряду про нещасні автомобілеві випадки знова розкриває не поліпшеннє обставин, а погіршеннє. За минувший рік згинуло в нещасних випадках від автів 31,000 осіб. Кромі сього цілий міліон відніс тяжкі рани.

Число автомобілевих випадків таке поважне, що автомобілеві випадки стають без сумніву суспільним нещастем, на яке треба щось зарадити. Треба найти їх причину та відтак старатися сю причину усунути.

За зріст випадків автомобілевих не можна винувати загального погіршення умов безпеченства, бо коли число автомобілевих випадків зросло, число випадків від других причин зменшилося.

Не можна теж приписувати зросту числа автомобілевих випадків зростови числа автів у руху, бо число випадків від автів зросло богато більше, як число автів.

На справдішну причину нещасть показує стан автомобілевих випадків у тих стейтах, які не мають ніяких законів про автомобілеву їзду. Так, такі стейти ще є, які не домагаються від візника лайсенсу та не мають ніяких правил про їзду автом. Показується, що сі стейти мають розмірно до числа автів два рази стільки випадків, як мають стейти, які завели вже відповідні закони про їзду автом.

Се показувалоби, що примушуваннє людий до уважности таки приносить деяку користь. Урядовий нагляд що найменче робить те, що він усуває з доріг усякі індівідуа, які не повинні сідати коло кермового кола, бо вони не мають здібности й бистроти ума, потрібної для поводження автом.

До зменчення автових випадків причиняється теж поправа механічних способів кермування рухом. Вони звичайно денервують прохожих, що поспішають через дорогу, але вони виплачуються.

Та найважнішим средством буде не примус і механічне кермування рухом, а таки піднесення уваги самих візників. Час від часу уряд брався до кампанії виховування візників при помочи відповідних написів при дорогах. Такі кампанії мали все добрий наслідок. Треба їх вести більше. Треба в малу дитину впоювати пошановання до людського життя, треба їй вибивати безглуздий поспіх, фальшиву амбіцію переганяти других з нараженнем життя свого й другого. Школа, церква, газета, театр, — усе може послужити до виховання людий жити в складному рухови модерного міста й краю.

Юрій Горовенко.

ПОЛЬСЬКИЙ „КОРИДОР" ДО МОРЯ ЗАГРОЖЕНИЙ. ЯК РОЗДОБУТИ ДРУГИЙ?

(Оригінальний допис до „Свободи").

(4)

На жаль, учить нас всесвітня історія, що і найбільші і найбільше в очи бючі кривди поміж поодинокими державами і народами ніколи не зіставали вирівнані **без проливу крови.** Одним хіба лиш виїмком було „добровільне випущенне на волю **Норвеґії** зі звязку із Швеціею. Але якої високої культури, якого глибокого вирозуміння треба було тоді по обох сторонах!

Про **добровільне** уступленне Польщі з „поморського коридора" не може бути однак і бесіди. Хто занедужав на **„моцарствову мотилицю",** до того розумові арґументи доступу не мають, хоч, як пізніше побачимо в отцій статті проблимує мабуть і у деяких польських головах та думка, що треба буде **попрощатися з безпосереднім доступом до Балтійського моря,** дарма, що тепер ширять по Польщі літоґрафовані образи, як то польське військо стануло на його березі, а офіцир польський вїхав конем у воду та, піднісши руку догори, відбуває **„заслюбене моржа".**

В розвою історичнім народів існують деякі **певники,** котрим ніякі штучки і насильства не годні дати ради.

Таким певником було, що мусить повстати самостійна Польща, таким **певником** є, що мусить повстати **самостійна Україна,** таким певником є і те, що Східні Пруси і Данціґ не можуть бути відірвані від Німеччини. Хто без упередження погляне на ґеоґрафічну карту, той мусить це від першого погляду зрозуміти і признати.

Який же арґумент висувають проти цього Поляки?

Ось їх арґумент, який беру з найбільш почитного (і найбільш ворожого до Українців) дневника краківського: „Ілюстровани Курєр цодзєнни":

„Коли би **Німці** обсадили знову Поморє, то тоді **контролювали би** щонайменше **75** процентів нашої заграничної торговлі.

Польща залежала би під господарським оглядом від Німеччини, і тому не могла би вести ніякої самостійної політики. Вона мусіла би попросту заключити з Німцями **політично-господарський союз.**"

„А це не лежить ані в інтересі Польщі, ані Европи."

А ми на це скажемо: Чому ж би ні? Коли можуть і Чеховловакія і Швайцарія лежати далеко від моря, дуже гарно економічно розвиватися та не боятися чужої торговельної контролі, то чому не могло би таке бути і з Польщею? І політику самостійну провадять ті держави, хоч, як нпр., Чехословакія, в союзі з иншими державами у так званій малій антанті.

Ну, але і це правда, що вони не занепали ще на **„моцарствову мотилицю",** але, як от нпр. Чехи, держаться **реальної політики,** котрої їх навчив їх великий народний провідник **Масарик.**

А Полякам таких реальних політиків брак і вони занепали на другу ще **„коловацізну":** їм, скажім по польськи, **„убздуралося",** що зможуть знищити тих сім міліонів Українців, котрих стара премудра антанта віддала їм була на поталу. Це їм очевидно не удасться і шкода лише їх енерґії на таке безвиглядне починанне. А таксамо шкода тих їх соток міліонів, котрі вони безпамятно садять в ту надморську Ґдиню, котру один крепкий німецький кружляк (бо великі панцирники будувати заказано Німцям у версайськім договорі) може знищити на протязі одної години.

Наведений нами польський часопис сподівається, що Німці уже цього року на вереснeвім засіданню Ліґи Народів видвигнуть на підставі 19-го артикулу дотичного пакту справу поморського коридора, що однак вони ту баталію безумовно мусять програти.

Так! Це є дуже правдоподібне, бо Польща не Швеція і розумові арґументи до неї доступу мати не будуть. Бувші члени антанти знову не захотять самі топити свого власного **„дітища",** дарма, що воно (той „коридор"), таке безглузде і на военній стопі з якоюнебудь льоґікою.

„Ілюстровани Курєр цодзєнни" потішає себе, що „мирова ревізія" (справи „коридору") є виключена, а инша знову занадто ризиковна". Під тою иншою розуміє він очевидно війну і потішає себе власне тим, що вона ризиковна. Це є правда, та ще старі Римляне писали колись, що **„евентус бельлі семпер інцертус ест"** (вислід війни все непевний).

Це знають і Німці, і тому не лиш диплbоматично, але і пропаґандистично та під оглядом **військовим** так приготовлюються, щоби шанси побіди були якнайбільші.

А ходить їм не лиш про **„коридор",** але і про **Горішний Шлезк** (з богатими копальнями вугля), котрий Польща таки вже без найменшого титулу собі присвоїла.

Версайський трактат наклав на Німців всілякі обмеження щодо узброєння їх держави, але вони і з цим дають собі якось раду. Вони винайшли спосіб, щоби і без держання великої сталої армії вивчити якнайбільше число своєї людности военного ремесла. Для тої цілі служать всілякі „вер-и, то є напів спортові, напів військові товариства, від котрих Німеччина аж кишить.

Треба признати, що Німці є **майстрами** особливо в **укладанню буджету** для своєї армії. І так в біжучім році виносить він **788** міліонів марок, то є півтора міліярда золотих польських, що рівняється **половині цілого польського державного буджету!**

Німецька армія виносить номінально лише **100** тисяч мужа, але на неї видають Німці більше як на свою **500-тисячну** армію перед війною. Утриманнє одного вояка виносило в Німеччині перед війною **1,200** марок, а тепер виносить **2,880** марок. Перед війною мали Німці величезну кавалерію, а удержаннє коней коштувало помимо того лише **2** міліони **200** тисяч марок! Тепер тих коней очевидно менше, а чейже на удержаннє їх потребують вони **21** міліонів марок. Консервація гармат коштує їх сьогодня 9 міліонів, отже стільки, що і перед війною, дарма, що версайським договором число німецьких гармат обмежено.

На видатки консервації (касарень і т. ин.) вставляють Німці тепер в буджет аж **32** міліони, хоч перед війною їх 500-тисячна армія зуживала на ту ціль лише **14** міліонів.

Одним словом, уже на перший погляд цифри німецького військового буджету виказують, що **всі вони є фіктивні, недійсні.** Або иншими словами: Німці зброяться і то не на жарти. Це знане є цілому світови, але ситуація міжнародна є цего рода, що й **нема кому протестувати.** І так в таборі колишних антантських союзників панує цілий **ряд конфліктів,** з котрих найважнішим є конфлікт **французько-італійський.**

І тому хто буде протестувати проти німецьких зброєнь? Чейже не Франція, що бажає за всяку ціну зберегти приязнь Німців, на випадок французько-італійської війни. Чи може Анґлія або Італія, що лише радіють з мілітарного скріплення Німеччини, як противаги до узброєної Франції?

Крім Польщі майже всі великі европейські держави хочуть бачити в Німеччині свого будучого союзника. І для того не протестують вони проти майже явних зброєнь Німеччини й вона може свобідно цілі міліярди видавати на ту ціль.

За **якуж ціну** могла би собі Франція позискати коли не поміч, то бодай невтральність Німеччини?

Ціною того, може бути лише **ревізія** західних кордонів Польщі в користь Німеччини, а передовсім: **знесенне** польського **„коридора".** Кожда отже нова **военна промова Муссолінія** проти Франції скріплює становище Німців в Европі, а **розбиває західні границі Польщі.**

(Дальше буде)

ДРУГА СВІТОВА ЕНЕРҐЕТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Друга енерґетична конференція відбувається в Берліні. Учасників є понад 4,000. Україна має трох заступників. Перша конференція відбулася в 1924 році в Лондоні. Про значіння такої конференції не приходиться й говорити. Кілька цифр розкажуть усе самі. Анґлія вислала 195 учасників, Америка 117, Швайцарія 82, Австрія 93, Чехи 103, Польща 52, Росія 31 і т. д. Заступлені там і найменші держави. На будівлях і в салях засідань прапори всіх держав і націй, які заступлені на конференції. Зїхалися сюди люде, що ведуть нині перед в світовому господарстві. Кожда нація вислала своїх провідних мужів. Про праці конференції можна буде написати окремо. На один раз це забогато матеріялу. Зверну увагу тільки на завдання конференції і на проблеми, які вона має розвязати.

Сучасні існуючі в світі силові машини дають разом около 300 міл. кінських сил енерґії, або 220 міл. кільоватів, що дає в заокругленні 800 міліярдів кільоватгодин праці. На голову населення цілої землі випадає приблизно около 500 кільоватгодин. Крім того ще на 110 кільоватгодин треба врахувати безпосереднє зуживання енерґії в формі вугля, нафти і ґазу. Ці цифри дають нам точний образ людського життя за ввесь час. Машини дають на чоловіка лише 500 кільоватгодин. Сильний чоловік, працюючи денно по 8 годин, дає за рік около 250 кільоватгодин. Виходить з того короткого підрахунку, що людство має своїх сталевих слуг, які на нього стільки працюють, що до виконання тої праці треба би було 3,200 міл. сильних робітників. Ця енерґія нас одягає, будує доми, дає нам світло, друкує часописи і книжки, передає відомости на великі віддалення, дає нам ріжного рода приємности і т. д. Машинова енерґія опанувала світ. Ця енерґія продовжує рамена людини й її життя. Час і простір завдяки цій енерґії уявляють з себе зовсім инше поняття, як це було досі. Проводження енерґії на великі віддалі зміняє вигляд і життя як держав так і поодиноких людей і заставляє їх зовсім инакше думати. Це дає змогу зцентралізувати чи, навпаки, здецентралізувати місця людської творчости і в той спосіб злагіднити соціяльні напруження серед великої маси скупчених в одному місці людей. Цяж сама енерґія зміняє тепер в основі умови життя людини, цебто повертає її більше до природи, виганяючи її з великих міських касарень до малих домів. При цьому треба замітити, що люде мають такісамі вигоди, як і давніше.

Відповідний розподіл енерґії прискорює працю переходу сирівців в готовий товар, попирає науку, збільшує попит на фаховців, а зменшує попит на людську робучу силу. Це однак тягне за собою й небезпеки. Моторизація життя вже тепер не минає нікого. Всі і все мусять себе пристосувати до поступу часу, до розподілу енерґії. Цими питаннями займається 2 енерґетична конференція.

В ній беруть участь фаховці всіх галузів енерґетики, як нафта, вугіль, ґаз, тепло, електрика, машини, світло, орґанізатори, адміністратори, уряди, наукові діячі і преса. Навязання особистих звязків і виміна думок сприяють лише розвоєві як культури так і торговлі та промислу. Та не лише ці питання цікавлять фаховців. Вони думають над цим, якби то чоловіка зробити повним паном природи.

Конфернція розрахована на 10 днів, від 16 до 26 червня 1930 р. Зголошено понад 400 докладів. З технічного боку все підготовано знаменито. Новістю являється уживання на конференції апаратів, що дають змогу учасникам слухати докладів тою мовою, яку найкраще розуміється, хоч бесідник говорить иншою мовою.

М. С.

— Чому ви не сміялися, як директор говорив жарти?

—А, навіщо!? Я й так на другий тиждень відходжу вже!

В. Богуш.

ПРИЧИНИ НЕВДАЧІ БОРОТЬБИ ЗА СУВЕРЕННУ ДЕРЖАВНІСТЬ.

Чому не вдалася боротьба української нації за свою суверенну та соборну державність? Невже невдача була історичною конечністю? Чому українські соціялісти, не обстоюючи зпочатку ідеї суверенности, а тільки автономну державність у російській федерації, згодом так завзято боролись за суверенну Україну і не бажали миритися з Совітською Україною під зверхністю Москви? Чи мала українська нація необхідні сили, щоб вибороти суверенну соборну Державу? Ці питання стоять перед кожним українським патріотом і чекають на ту чи іншу відповідь, від якої залежить характер, методи і форма дальшої боротьби української нації за своє цілковите визволення.

Ми почнемо з такої відповіді: — Українські соціялісти власно вже підчас проголошення 3. універсалу стояли на ґрунті суверенности України, але був час, коли вони не вірили в можливість її реалізації, бо тих внутрішних сил, якими розпоряджала нація, на їх погляду не вистарчло, а на чужі сили вони не бажали покладатися. Пізнійші події показали, що справді всякі орієнтації дуже небезпечні. Українські соціялісти бажали миру з совітською Росією, але остання якраз на нього не годилася, намагаючись прибрати Україну до своїх рук і встановити там бажаний для неї лад. Це і штовхнуло українських соціялістів на шлях тої крівавої боротьби, яка, раз почавшись, все тягнулася безупинно аж до перемоги тої чи іншої сторони. Колиж підчас боротьби бракує власних сил, то шукають підмоги на стороні — так завжди буває.

На жаль, справжніх спільників та вірних союзників Українa не знайшла, бо ні Центральні Держави, ні Антанта допомагати УНР не бажали, а іншої України не могло бути, бо українська буржуазія виступала або проти її суверенности або зовсім ніякої України не визнавала. Через те, напр. підчас гетьманату, вона готувалася до відбудови Росії та до спільної разом з Денікіном боротьби проти совітської Росії (гетьманська грамота про федерацію у листопаді 1918. р.). Я обстоюю гадки, що Україна взагалі не може істнувати як звичайна европейська буржуазна держава, але в умовах революції вона такою не могла бути, якби навіть була свідома українська республиканська чи монархічна буржуазія, що за таку україну бороласяб та мала вплив поміж населенням.

З другого боку українські соціялісти лише поволі підчас боротьби переконалися, що програмовий соціялізм і практичне переведення його в життя далеко не те саме. На початку вони дуже малу увагу звертали на мілітарну силу та поліцію і державний апарат взагалі, що й було головною причиною пізніщих невдач. Лише згодом під впливом большевицької практики вони переконались, що всякий лад та кожна влада без цих чинників не може бути, принаймні у наші часи. Та мабуть так і завжди буде, якщо відкинемо безпідставну віру у далекі фантастичні утопії. Крім того українські соціялісти не вірили, що совітська Росія довго протримається у боротьбі; вони уважали большевицькі експерименти утопічними (і мали рацію, бо самі большевики ліквідували свій „військовий комунізм"), а через те не годилися з большевицькою політикою то большевицькою совітською владою, яка була і є власне мілітарно-бюрократичною диктатурою комуністів та „чекістів". А українські соціялісти не були і не бажали бути такими демаґоґами та брехунами, якими показали себе большевики. Нарешті підчас боротьби виявилось, що совітська Росія за всяку ціну намагається тримати Україну у своїх руках, і якби остання стала була навіть совітською, але влада знаходиласьби в руках таких комуністів, які обстоювалиб серіозно суверенність совітської України, то совітська Росія збройною силою почалаб примушувати її приступити до Совітського Союзу.

Ми переконані, наприклад, що якби сучасна влада совітської України забажала вийти з Союза, то її Москва негайно скинулаб і настановилаб нову, а тих українських большевиків, які обстоювалиб такі погляди, оповістилаб контрреволюціонерами, бо, мовляв, інтереси світової революції є проти суверенної радянської України. Москва бажає всі країни поробити совітськими, щоб ними краще керувати, а тут якась Україна робить тільки перешкоди. Таким чином Мазепа має солідну підставу, коли характеризує національно-державну політику большевиків реальною, а соціяльно-економічну утопією (принаймні так було до „непа", а почасти й нині).

І справді, для існовання совітської Росії Україна є дуже потрібна. Вона є її соціялістичною кольонією (диви мою студію „Совітський Союз і Україна"), яка забезпечує Москві можливість значно легше переводити господарське відродження совітського Союзу чи власно совітської Росії. Бо що року побирає Москва з України 100—150 міл. карбованців більше податків, ніж видає на її потреби, і таким робом покриває дефіціт Росії, бо на 300—400 міліонів карб. має що року українська нація витрат, купуючи у тричі дорозші, ніж за кордоном вироби російської „соціялістичної" індустрії (наприклад текстильні товари, шкіряні та інші фабрикати), а з другого теж на 200—300 міліонів втрачає, продаючи Росії по дешевих цінах свої хліборобські продукти (хліб, мясо). Колиж візьмемо ще на увагу банкову політику, зовнішню торговлю та непропорційну систему інвестицій капіталу, то втрати країни виносять не менше одного міліярда карб. що року. Себто, українська нація видаючи напр. у 1926. р. на свої потреби по своєму місцевому та республиканському буджету коло 650 міл. карб., а по буджету у Совітському Союзі 400 міл. карб. себто разом коло 1050 міл. карб. (прибутки складають на 150 міл. більше), крім того ще 'яких 700—800 міл. карб. втрачає через певну економічну політику Москви. Таксамо було ранійше і безперечно буде і далі. Скільки саме міліонів карб. видає українська нація на комінтерн ми не знаємо, але ясно, що праця українських селян та робітників і природні богацтва України у великій мірі являються матеріяльною підставою істновання совітської Росії та діяльности комінтерну.

Отже Совітський Союз без України втративби майже половину своїх матеріяльних ресурсів, а в такім разі московська нація сама примушена булаб власними силами відновляти своє зруйноване господарство і власним коштом утримувати величезну скількість інтернаціональних (переважно Жидів) агентів та пенсіоністів комінтерна. Це дуже добре розуміють ті пани, що сидять у Москві, та, на жаль, цього не добачують деякі українські патріоти. Через те ми цілком не довіряємо тим леґендам, які хтось поширив про Леніна, ніби він особисто годився у свій час визнати суверенність УНР, заявивши, що для совітської Росії краще мати під боком прихильну демократичну Україну, ніж таку невдатну і анархістичну УССР, якою вона була у 1919—20 роках.

(Дальше буде).

ПРОТОКОЛ

НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося в днях 17—20 лютого 1930 р. в домі У. Н. Союза, 81—83 Ґренд вулиця, Джерзи Сіті, Н. Дж.

(Продовження).

(31)

Дискусія в справі заснованння Пласту при У. Н. Союзі.

І. Каштанюк говорить, що аби приєднати до організації молоде поколінне, то треба в тій організації завести щось такого, чим молодіж моглаб інтересуватися. Кращої товариської програми для молодіжи від пластової нема. Після пластової програми виховується душа і тіло. Пластова програма виховання молодого покоління є для такої як наша гуманної організації найвідповіднішою, а заразом і найлекшою до переведення, бо така програма є знана і пожадана тутешньою молодіжю, а при головній управі цеї організації вже є літами зложений апарат, який технічну часть завдання без великих трудностей зробити може. Розходиться лише про зложенне апарату концептового і про відповідні фонди, які з часом дадуться також зложити без надзвичайних трудностей, а сейчас відразу великих заходів непотрібно. На його думку Пласт при У. Н. Союзі можна і повинносяб зорганізувати.

Ст. Слободян є також тої думки, що орґанізованнє Пласту при У. Н. Союзі може вдатись і може мати хосенні наслідки як для ораґнізації так і для самої молодіжи, тай пропонує, щоби до Пласту приймати також і дітей не членів. Говорить, що ця справа може бути труднішою по більших містах, але на провінції вона піде доволі гладко.

Д-р Клодницький запитує, чи се мала би бути організація хлопців пластунів, чи також і дівчат-пластунок, себто мішана, і заявляє, що йому здається, що такий рух між українськими дівчатами може лекше прийнятися, бо вже слідно, хочби лише з дописів до „Свободи", що дівчата ним більше інтересуються.

Гол. предсідатель М. Мурашко завважує, що рух в тому напрямку вже дається завважити, тай про цю справу вже віддавна і на засіданнях екзекутиви говорилось і признавалося, що такої орґанізації потрібно, та що час вже дозрів, щоби її при У. Н. Союзі заложити. Так, як усяка інша новість, так і орґанізація Пласту вимагати буде від нас, головних урядників, в першій мірі збільшеної енерґії і активности, але якраз після зложених тут нами звітів, заяв і приречень праця та являється на часі і повинна бути як слід виконана. Одобривши проєкт про заснованне Пласту при У. Н. Союзі, ідім між членів з живим словом, бо воно сильніше від писання канцелярійних розпорядків.

А. Питляр запитує, як це все зробити.

І. Каштанюк пояснює, що коли буде ухвалено, що таку акцію мається розпочати, то насамперед потрібно буде скласти Центральну Пластову Раду, чи хочби тимчасовий комітет у її заступстві. Комітет такий мусів би складатися не лише з головних урядників, але передовсім з людей, які таку справу розуміють і схотіли би нею занятися. Щоби праця пішла скорше і гладше, Центральна Рада чи Комітет мусів би цілу задачу поділити на осібні части, розділюючися на окремі субкомітети. Першим завданнем Центральної Пластової Ради чи Комітету було би як уповажнене тіло увійти в порозуміння з Українським Пластом у старім краю і з американським Скавтом та знайти, чи і на яких підставах можна бути з ними в орґанізаційній звязи під оглядом пластової роботи. Відтак злаждення статута, якого законами цей пластовий рух був би як найтісніше звязаний з поступом У. Н. Союза. Уложенне потрібних формулярів для пластової орґанізаційної роботи і відозв та покликів до відділів і членів. Розділенне важніших функцій між субкомітети і кваліфіковані одиниці. Виробленнє точної програми, після якої мусілосяб діло зачинати, а відтак правильно провадити і розвивати. І. Каштанюк вірить, що на поклик Батька Союза за прикладом головних урядників підуть відділові урядники і зорґанізують Місцеві Пластові Ради та переберуть обовязки після зложеної для них програми Центральною Радою, а члени такий рух радо попруть. Молодіж сама зробить, що до неї по правилам пластових засад належить, і справа мусить вдатися.

Р. Слободян заявляє, що хоч не має таких оптимістичних поглядів як передбесідник, однак вірить, що спільними силами та реальною роботою і під тим оглядом можна богато осягнути. Як фінансовий секретар він звик опиратися на фондах і цифрах, про які досі ще не говорилося. Щоби дати можність пізнати, з якими коштами такий рух в орґанізації мусить бути получений, просить вислухати секретаря словенського Сокола, орґанізації, якої осідок знаходиться в сусідстві, п. Осцісла з Перт Амбой, Н. Дж., котрий якраз зайшов случайно до нашої канцелярії і як секретар орґанізації, опираючоїся на спортовому рухови членів, буде в можности дати нам практичні інформації.

Представлений і запрошений до голосу д. Осцісло по короткім привитанню і висказанню радости, що може промовляти до братів Славянів на засіданню їх найславнішої орґанізації, з котрою вяжуть його особисті і сусідські зносини, сказав дальше менше-більше таке: Вже з самої назви нашої орґанізації розуміється, що головним предметом орґанізаційної роботи є ґімнастика, себто тілесні вправи, й опирається на молодім елементі, та що така орґанізація мусить вестися після принятих правил спортових тої країни, в якій живемо, а яка такому рухови присвячує більше уваги і ваги, ніж у якійнебудь иншій стороні світа. Орґанізація займається отже спортово-товариським життєм своїх членів, які є переважно з молодіжи і до тої части орґанізаційної роботи привязують більше ваги ніж до сути обезпечення, і тому орґанізація та на першім місці кладе спорт, а відтак обезпеченнє. Тому в ній нема всіляких родів асекурації на такі великі суми як у нас, а на те місце провадиться товарисько-спортовий рух членів на поширену скалю. Смертельність членів є дуже мала, а з тим і асекураційне ризико не велике, та зате орґанізація видає около $10,000 річно на оголошення й орґанізованнє нових членів. Видаток той покривається в части з вкладок, а в части з доходів зі спортових підприемств на більшу скалю. Рух спортовий тої орґанізації не опирається лиш на місцевих умовинах, але має характер національний і є розмірно поширений на всю орґанізацію. Кождого року влаштовується в ріжних сторонах фестини, на яких виступають спортові дружини з інших сторін, які стягають маси родимців і приносять велику користь моральну і матеріяльну як членам так і орґанізації.

Секретар Осцісло каже, що і в них не відразу орґанізація була поставлена на такій стопі, та що і в них колись старша іміґрація займалася більше плеканием мрій повороту до старого краю і щойно з перевагою молодшої ґенерації, і не без трудів, дійшло до нинішних обставин, приноровлених до тутешнього життя і до правильного розвитку орґанізації, опертого на власних силах. Він припускає, що орґанізації, оперті на самих ріжних запомогах фінансових, себто на обезпеченню, супроти шаленої конкуренції асекураційних підприємст не мають запевнення будучности і щоби вдержатися, мусіти-муть вагу своєї цілі перенести на творенне власного орґанізаційного життя, приноровленого до тутешних обставин і вимог нової ґенерації. Знаючи У. Н. Союз, його фізичну і матеріяльну силу, він на підставі того, що ми дос. на поли орґанізаційнім здобули, вірить в наше поводження і желає від себе як найкращих успіхів.

По відході секретаря Осцісла дискусія в справі заснования пласту, в якій забирали голос всі присутні члени головного уряду, продовжалася дальше. В тій дискусії сконстатовано можливість і потребу розпочаття акції заснования Пласту при У. Н. Союзі. На внесенне д-ра Клима, поперте Ст. Слободяном, формально ухвалено, щоб екзекутивний комітет розпочав потрібні кроки і заходи, а приготовивши все конечне, щоб увів в життя акцію орґанізовання Пласту при У. Н. Союзі.

Подякувавши гол. урядникам за вичерпуючу та річеву дискусію й ухвалу в справі Пласту, гол. предсідатель М. Мурашко приступив до отворення дискусії в справі Сиротинця-Захисту, звертаючи увагу, що якраз тою дискусією головних урядників по видрукованню, зглядно проголошенню її в органі, отвирається загальну дискусію членів так, як було припоручено конвенцією.

(Далі буде)

— Найщиріші бажання! — починає ґратулювати Плис молодій парі — та щоби ми такий веселий день іще нераз святкували!.

— Даруйте! — протестує молодий.

— Не гнівайтеся, я це говорю не про вас, а про молоду! — бороniться Плис.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ.

Жіноцтво організується.

Дня 21. червня заложено в Савт Плейнфілд жіноче товариство „Жіноча Громада". Заложено його заходами наших громадянок: п-ні Лисюкової і п-ні Дорош. До товариства приступило на перших зборах 15 жінок. Вибрано уряд, до якого ввійшли: П. Хміль, предсідателька; П. Дорош, секретарка; П. Савчук, касієрка. Місячні мітинґи будуть відбуватися кождого місяця в першу неділю по першім в Українській Галі. Місячна вкладка виносить 25 центів.

Ухвалено рівнож заложити Школу Українських Національних Танків, яку вестиме підчас вакацій п-ні Лисюк. Під осінь буде заложена Рідна Школа.

Товариство наше хоче піднести українського духа серед тутешніх Українців, а дітям нашим дати можність навчитися української мови і нашої історії.

В найближчім часі влаштує товариство пікнік, який буде проголошений в „Свободі". Думаємо, що місцеве жіноцтво попре ту нову організацію, вписуючися в її члени та допомагаючи осягнути те, що обходить нас усіх.

Секретарка.

Лондонська ґазета „Ґрафік" розписала анкету для своїх читачів: „Яку книжку вважаєте найліпшою?"

Одна з відповідей була така:

„Найліпшими книжками вважаю: 1) кухарську книжку моєї матері; 2) чекову книжку мого батька".

—o—

— Галю, тебе так болів зуб учора. Чи ще може болить?

— Не знаю. Я лишила його в лікаря.

ЯК ОБРАЗУВАТИ ДУШУ ДИТИНИ.

Дитина, це світ для себе, який тяжко збагнути. Дитина це пуплішок — а справа його розвитку в гарну цвітку й здоровий овоч є питанням, яке ріжно стараються розвязати фахові педагоги й усі ті, в руках яких спочиває опіка над цим ніжним сотворінням. Відомий німецький діточий письменник Рінкастен у німецькім педагогічнім часописі обговорює дуже цікаво цю справу. Погляди його можуть піддати батькам і педагогам пожиточні висновки.

Автор питається, чи в вихованні дитини можна послугуватися різкою, себто фізичною карою. Питання це, каже, торкається радше батьків ніж дітей. Від того, які батьки, скільки мають здорового розуму, темпераменту та серця, залежить, чи можуть обійтися в вихованні дітей без биття чи ні.

На жаль, дуже часто батько-мати не знають, що це таке дитина. Богато з них уважають дитину найсолодшим сотворінням і так обходяться з ним наче з цукорком, а сердяться або дивуються, коли цей цукорок стається для них гірким, коли допече їм страшно.

Инші знову думають, що дитина це їх власність, тому мають право так її виховувати, як це для них найбільш бажане або найвигідніше. Богато допроваджує цю вигоду до спеціяльних вимог супроти дитини. Дитина, на їх думку, має бути тихо, має бути спокійна, одним словом словом має поводитися так, щоби не було з нею клопоту. Щоби це осягнути, не вагаються бити дитину. Зачинається це, коли ще дитина маленька та кричить, а потім степенується в міру потреби, бо дитина йде до школи, набирає самодіяльности і тоді трудніше нею кермувати.

У батьків, що так розуміють своє відношення до дитини, справді тяжко уявити собі виховання без биття. Бо вони виходять із фальшивого розуміння, тому мусять фізичною карою направляти шкоди, які заподівають їх вихованню фальшиві погляди.

А треба, щоби батьки знали, що дитина не є зовсім така солодка, як виглядає. В дійсности воно є дике сотворіння, що **під оглядом свого духового життя стоїть на висоті первісного канібала (людоїда).** Підлягає лише сліпим інстинктам, не вміє заволодіти над ними, побороти їх. Одиноким бажанням дитини є мати (посідати), не нзає права власности, забирає чужі річи, а не хоче дати нічого свого, взагалі є наскрізь еґоїстом (самолюбом).

І не може бути інакше, бо той малий дикун не присвоїв іще собі ніяких досвідів, які йому щойно дає виховання. **Дитина стоїть на умовій поверхні зперед пять тисяч літ, на висоті людини несуспільної,** яка із смішною короткозорістю бачила лише свою негайну, безпосередню користь, яка зрубувала дерево, щоби зїсти з нього овочі, вбивала других, щоби видерти їм їх власність. Щойно треба було тисячів літ, щоби людина переконалася, що завдяки взаїмній умові та співпраці здобувається більше, ніж грабунком.

Таксамо і дитина не знає того та мусить щойно саме переконатися про це. Тому, **чим мати більше старається, щоби сповнити всі бажання дитини, всі її забаганки, тим меньше дитина доцінює те, тим меньше є вдячна за те.** Бо дитина не контролює своїх бажань критичною думкою. Тому то, коли вкінці котрогось дня мірка переберется і мати не сповнить бажання малого пестія та крикне може з обуренням: „Ти, недобра дитино, мати посвячується для тебе, а ти таке невдячне та ненаситне!" — то дитина напевно того не зрозуміє, зазнає лише розчарування, що виявиться вибухом сльоз, крику, впертости. А тоді мати візьметься одного з двох способів: або на перепросини дасть дитині чеколяди або візьме різку. **Один і другий засіб буде лише успокоєнням нервів матері, одначе не педагогічним засобом супроти дитини.**

Чеколяда зробить дитину ще більш безоглядною в її забаганках, бо дитина відчує свою силу над матірю та буде її з дня на день більше надуживати. **Колиж дитину бити, то це зробить із малого дикуна істоту дуже підступну або боязку або й брехливу.** Висновок, який зробить із того досвіду, буде менше-більше такий: Найчастіше дорослі роблять те, чого дитина хоче, одначе часом навіть бють сильно. І відтоді стане робити досвіди, що можна собі позволити аж до границі того биття. Такою мірою дитина буде мірити своє відношення до всього зовнішнього світа. Зате в дитини, що менше роздумує, биття остане в памяти як вічний пострах, що зражує дитину до всього світа, каже її замкнутися в собі та мріяти про ліпший світ. **Із такої дитини не виросте ніколи людина діяльна, що вміє як слід приноровитися до життя.** Вкінці в інших дітей мозок виснажується, щоби підступом і брехнею здобути те, чого хочуть, та щоби не бути битими. **Надуживання биття спричинює, що воно перестає ділати на душу та є лише клопотом для тіла.** Коли з такого „гострого" виховання виявляться лихі наслідки, тоді батьки жаліються: „Це вже такий тяжкий характер, таж ми йому не жаліли упімнень і кар". Не знають, що **ціла мудрість виховання полягає на тому, щоби у відношенні до дитини сказати собі ясно: Ось ця істота, що пробуджується до життя, хоче бути людиною.** Треба дитині помогти, щоби цей процес переміни в людину відбувся якнайкорисніше. Годі знати наперед, які можливости розвитку та в якім напрямку містяться в тій істоті. Тому годі ставити собі згори якісь бажання або цілі. Треба лише глядіти та розумним оком слідкувати всі процеси, що відбуваються в душі дитини, а в відповідній хвилі спрямувати їх на відповідні шляхи.

Якжеж можна надати тій переміні дитини у людину відповідний напрямок? Передовсім треба старатися, щоби дитина зрозуміла цю правду, що вона не є відокремленою одиницею, а що попри неї є окруження, якого воно є лише частинкою. Треба дитину навчити приноровлюватися до суспільности, треба, щоби дитина найшла собі в суспільности відповідне місце, а рівночасно щоби вміла жити з іншими. Треба здушувати в дитині еґоїстичні забаганки, а найвідповіднішим засобом до того є вможливити дитині набути досвід, що кожда шкода, заподіяна нею суспільности, є рівночасно шкодою й для самої дитини.

СМЕРТЬ П. І. ХОЛОДНОГО.

У Варшаві, в суботу, 7-го червня, в 15-тій год. вмер по довгій і тяжкій хоробі відомий широким колам громадянства артист-маляр Петро Іванович Холодний, проживши 54 роки.

П. І. Холодний народився 18. грудня ст. ст. 1876 року в Переяславі, в Київщині. В осьмім році життя іде до київської ґімназії, а по скінченні її ходив до київського університету. Студіював математику, фізику, хемію та мінеральоґію. В році 1898-мім бачимо його асистентом Київської Технічної Школи і вчителем при катедрі фізики.

Вже в ті часи П. І. Холодний дуже цікавиться малярством і працює над викінченням образів.

Революція відриває його від університетської праці, бо український уряд покликує його до Секретаріяту Освіти. Бачимо його як звичайного борця і працьовника на полю української школи. Потім приходить кількаразова еміґрація українського уряду, тиняння по ріжних ваґонах, сільських підводах, часто-густо під голим небом, а навіть і під обстрілом ворога. Навіть такі важкі обставини не відстрашують П. І. Холодного від праці. Він береться за палітру і зпід його пензля виходять портрети наших вождів і героїв.

Остання еміґрація прикувала П. І. Холодного до Львова і тут він майже виключно віддається улюбленому малярству. Стає на чолі гуртка Діячів Українського Мистецтва, улаштовує вистави українського малярства, стає душею і центром всіх діячів мистецтва. На самих початках еміґрації цілий час істнування українського університету працює в нім як професор фізики, обєднує українську політичну еміґрацію як головноуповажений Українського Центр. Комітету, стає на чолі Комітету Допомоги еміґрантам з Вел. України, організує філію Центр. Комітету у Львові.

Безупинна тяжка праця, недоля еміґрації нарешті роблять своє і П. І. Холодний мусів положитися до ліжка, з якого і не встав.

Вмер з побажанням, щоби його поховали у Львові, який полюбив таксамо як свій далекий Київ.

З УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ЖИТТЯ.

Чужинецька преса про Христю Колессівну.

Про виступ молодої української віольончелістки, **Христі Колессівної**, пише музичний критик **Ернст Гайльборн** в „**Кенігсберґер Альґемайне Цайтунґ**" таке:

На сцені салі Бехштайна стоїть дитина, з синіми очима, з ясним волоссям — тринацятьлітна. Вбрана в коротку спідничинку, якої барва нагадує незабудьку. Кланяється вона, а по поздоровленню пізнати, що й поклін у неї передуманий, а все таки видно, що якось ніяково їй. Витають її громовими оплесками, а вона сміється. І то сміється як дитина.

Та нараз її постать зникає за великим чельом. Лице її зміняється відразу. Грає з замкненими очима. Лице набирає надзвичайної поваги, повної, чистої духовости. Лице якби посталіся. Видається нам, гейби ми глядїли в образ тої святої, яку намалював Джіотто.

На лиці відбивається сила й наче гнів, але вони наскрізь духові. Ота худа маленька дитяча рука хапає за струни з надзвичайно сильним потиском, а смичком вдаряє нераз мов зі злости, а прецінь те все таке далеке від тілесности.

Христя Колессівна грає одну сонату Бреваля, варіяції Бетовена до Моцарта „Чарівної Сопілки" і А-Моль Концерт Сен-Сенса. Вона скінчила. А в ухах слухача шумить її гра. Тон її гри звенить надзвичайно чисто. Її удар смичком має верву і силу, а попри те все це далеко не останнє її слово.

Коли дитина грала, станув мені перед очима образ, який намалював Шінкель, а який названо „Катедра за деревами". Оріґінальний цей образ тим, що високі дерева, за якими взноситься катедра, так наче втягали в себе звуки граючих органів і тим робом ставали свідками чистої духовости.

І це є власне те останнє цеї дитини. Це „щось", що може вийти тільки від невинної молодости, а є нею: чиста духовість. Вона розуміє пристрасть, але й та пристрасть є тільки виразом духа. Вона є раєм, в якім пасуться льви разом з ягнятами. Вона позбавляє нас нас самих і звертає нас до тої побожности, яка зветься діточістю.

Це вже не тесаме лице отої тринацятьлітньої. Бо виглядає так, неначе би незабудька в лілію перемінилась. Неначе би дїточість обдарено такою побожністю, яка є недоступною для дозрілого віку.

І так стає ота дитина, в якої грі купаємося як у духовій купелі, символом молодости. Молодь має це друге лице. Це її найдорожчий скарб. А нам видається, що кождому з нас саме залежить на тім, щоби знайти у своїй власній молодости оте друге лице повної духовости, і себе самих у тім лиці.

До директора театру вбігає возний і каже схвильований: Пане директор, пане директор, із першого поверха впав гість на партер!

— То скажіть, хай він доплатить ріжницю!

—о—

— Коли ти хочеш оженитися з дочкою Канарчуків, то мусиш тяжко працювати!

— Ах, коли я з нею не оженюся, то мусітиму ще тяжче працювати!

Ярослав Губалек.

ЧОМУ ІВАН ГРИЦІВ НЕ ДІСТАВ ЛУКИ

А хай грім трісне ті урядові порядки! Одному принесли гроші та титули, иншому гроші забрали а титул також. Один був, Бог зна відколи, надлісничим, нині йому кажуть дозорець першої кляси; другий знову був провізоричним помічним лісовим підручним, а нараз із нього став пан лісничий.

Це все таке помішане, що направду в цьому ніяк не визнаєшся. Поперeплітаний той службовий порядок, а з того попереплітані робітники. Помішані і їх жінки, наймички та діти, а не визнаються на них горожане далеко більше образовані, ніж Іван Гриців — скажім — з Верховинської Поляни.

Один тішиться, що „виавансував", инший плаче, що йому забрали те, що йому давно обіцяли. Один сміється, що дістане доплату, инший нарікає, що мусить служити пятнацять літ, аби дослужитися вирівнюючого або иншого дорожняного додатку. Один мерщій дає видрукувати собі візитівки з новим титулом, инший мусить старий титул чорнилом поправляти. Один у надії великих додатків обіцяв жінці футро, а товариш свій власний кожух дав до заставного дому. Один вихвалює нову управу, инші не може їй підшукати назви, тимчасом третій жартує, що не став прагматикальним, а четвертий рве собі волосся, що лишився ним. Один жадає від підвладних, аби його титулували по старому, инший мало зі шкіри не вискочить, коли хто його так титулує...

З того справжній Вавилон. У серцях, у мізку, в кишені та в службі. Є чимало Іванів більше. Ті, що давніше були Іванами, остали, до них народилось нових.

Загально відомо, що латина не йде в голову не лише першокляснисникам. І великі люде борикалися з нею тяженько, а втікали перед нею, коли лише було можна, й на сто гонів. Коли воно не йде, тоді з того буває сміховинка. Іван Гриців добрий господар, що за війни був „аж у Галичині", також не любить гієї латини. Переплітається реферат з референтом, президент із президентом, інвентар із анвінтаром, ветеринар із веґетаріянином. Та на того останнього вже має назву. Звіринному лікареві направду каже „художничий дохтор", а розуміє його кожен.

Іванові Грицевому тамтого року на весні прийшла думка до голови. Довідався, що Юрко Попадинець Заводянський не хоче вже „хаснувати" державної левади „Під Верхами" та впевняв, що пригодилася би йому, Іванові. Не мусів би продати ялівки, перезимував би одну штуку більше, а якраз добре було би йому продати потім готову корову, ніж слабу ялівочку, якої навіть Жид-різник не купить. Іван Гриців дипльомат. Він знає, що зі своєю просьбою не сміє так відразу вдарити на лісничого, а що треба насамперед забезпечити собі резервову позицію, в цьому випадку по-міч побережника Чмелиша. Як це робиться, піхто не потребує вчити Івана.

— Дай Боже здоровля! — здоровить із пошанівком (капелюхом землю замітаючи) побережника, з яким стрінувся „припадково" на лісовій дорозі.

— Дай Боже, Іване, і вам! — відповідає побережник. — Ну, як робота, старий?

— Але, прошу пана, як пана нашого, плохо.

— Чому плохо?

— Сіна не є (на Закарпатті кажуть не є — замісць нема). Так лем троха того папороття. Йой, Боже, Боже! Треба би мені було сінокосу!

— Треба, то треба. Комужби не треба? Лем звідки взяти?

На те Іван лише чекає. Пошкробається під шапкою, довірочно нахилиться до побережника та зраджує йому тайну, що Попадинець Юрко (знають?) хоче до Канади, а бізувно" луку Під Верхами пустить. Йой, як би ми її треба було! — зітхне тяжко.

— Я би їм — оглянеться довкола — і курку файну приніс.

— Ні, не треба мені вашої курки. Ідіть до нашого пана форштнера тай попросіть. Я так думаю, що дасть, бо ви робітник добрий. Але абисте знали! Не треба йому казати по старому: пане форштнер! Буде ся гнівати. Треба казати, пане наш полісний. Він тепер дістав на це декрет.

— Ну, скажу, скажу! Чому би не казати! Коли дехрет є — й треба казати. Дуже файно вам дякую, дай Боже!

Зараз у неділю по сніданку чалапає Іван Гриців до лісничівки. Стане перед дверима канцелярії та здіймає баранкову шапку, з якою не розлучається ціле літо, приглажує пальцями довге волосся та несміливо закашляє. Пан лісничий, недавно іменований, чистенько виголений, сидить при столі та завзято працює біля виплатних ліст. Уже того має досить! Тото суспільне обезпечення, хай то чорт побере! Що місяця зголошуються до нього люде з иншими датами. Має вже трох Михайлів Королів, усі з одного села, всі працювали в одній посіці, а кожен має инше число, иншу дату уродження, а прецінь знає, що то буде один і тойсам дурень. Таке в Чехії не сталося би. Там кожен дурень знає, де родився. А тут наче на злість! Коби нещасний сказав, що не знає, алеж бо ні! Голосить певно свої націоналїтети, а хочби десятий раз інакше востанне. Та він їх навчить! Він уже не хтобудь, якийсь там Гей а Пострівай, щоби з нього так робили дурня. Йогож іменували й аванзували. Він нині полісним державних лісів і дібр. Це-вже не будьщо! Візитки вже друкуються. Давніше говорили йому люде лісний, хоч був тільки підручним. А нині? Нині він полісний! То вже що иншого! А заувидить товаришів, що йому не бажають того. Та хай там! Головна річ, що робить службу полісного, а тому титул йому належиться.

Тимчасом Іван Гриців лізе поволи в канцелярію, поклонився аж до землі.

— Що вам треба, старий?

— Я прийшов просити, як пана нашого підлісничого...

— А не знаєте, що маю роботу, не бачите, що не маю коли. Ось кілько роботи, а ви тут лізе. Луки вам треба? Годі, лука потрібна нам!

— Йой, йой, пане підлісничий!

— Ідіть геть, кажу вам по красному, не маю часу з вами тут бесідувати!

Іван сумно відходить. Лиш одного не може зрозуміти, чого його приняв так неласкаво, коли він сказав йому: „пане підлісничий".

—о—

Та треба признати правду. Іван Гриців таки дістав свою луку. Переказав йому це сам пан полісний, коли йому пройшла злість. Іван ялівки продавати не мусів.

З чеського переклав М. Н.).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, О.

З забави на бойовий фонд.

Дня 31-го травня при забаві у В. і М. Репужинських присутні склали на боевий фонд на пропозицію І. Трембльока $17.50. Жертвували: Д-р Н. Гнатишин $2, В. і М. Репужинські $2; по $1: І. Трембльок, Г. Павловський, Р. Лазірко, С. Морозович, Д. Грабський, В. Гузіль, В. Луцишин, Ф. Самотіс, Т. Папа, А. Банась, І. Семенюк; по 50 ц.: Р. Левицький, Н. Капраль, І. Присташ, П. Федорчак і І. Дзюба.

На вказану ціль вислано до Обєднання $17.50.

С. Морозович.

—о—

СЛИКВИЛ, ПА.

На інвалідів.

На звичайних місячних зборах Бр. св. Івана Хрестителя, відділу 126 У. Н. Союза, зібрано на інвалідів У. Г. А. жертву від членів в сумі $10, яку вислано до Рідного Краю через Обєднання.

Григорій Дидів, касієр.

Директор: Свідоцтва ваші всі добрі, але я мусів би мати посвідку, що вони правдиві.

Молодий чоловік (що старається про посаду): Вони правдиві, пане директор, я сам писав їх.

ПОКЛІН БОРЦЯМ ЗА ІДЕЮ.

Як щорічно, так і цього року в прегарні, погідні дні Зелених Свят відвідало львівське громадянство в числі кільканацять тисяч людей на Янівському й Личаківському кладовищах могили тих, котрі все, що найдорожче мали, віддали в боротьбі за Ідею. Ці два зелесвяточні походи на могили стрільців були одним з доказів, що українське населення Львова не тільки вміє вшанувати память упавших героїв, але й розуміє, як цю память треба культивувати.

Першого дня Зелених Свят рушив похід зпід Преображенської церкви вулицями міста на Янівський цвинтар. На початку походу делегації ріжних українських установ несли біля 30 ріжноманітних вінців, за ними йшло понад сто бувших старшин і стрільців УГА, дальше йшло біля 400 пластунів і пластунок з прапорами, відділи „Лугу" і „Сокола", біля 250 студентів і студенток високих шкіл, дітвора українських народніх львівських шкіл, представники українських львівських установ, процесії усіх львівських церков під проводом своїх священиків і непроглядні товпи українського львівського громадянства.

Підчас походу співав злучений хор „Сурми" і „Бандуриста", мішаний хор читальні на жовківському передмісті під проводом Т. Купчинського, хор питомців і грала оркестра ремісничого Т-ва „Зоря".

На Янівському кладовищі на могилах стрільців відправив панахиду преосв. епископ Будка. Після того о. Чемеринський виголосив патріотичну проповідь. Дуже зворушаючою хвилиною підчас панахиди була та, коли 18 членів Х-го пластового куріня „Чорноморці", які робили курінний марш на Лисоню, принесли урну з землею Українських Січових Стрільців і вручили її преосв. еп. Будці. Підчас проповіди о. Чемеринський показав цю урну всім присутнім на панахиді, а з усіх грудей залунало грімке „Слава" для юнаків, що принесли цю урну. Піснею „Ви жертвою в бою" і національним гимном закінчено панахиду, після чого відправлено ще панахиди на могилах Ольги Басарабової, Луцейка, Крупи і невідомого стрільця.

Другого дня Зелених Свят рушив такий самий імпозантний похід на Личаківський цвинтар. Там відправив панахиду на могилах стрільців теж преосв. еп. Будка, а високо патріотичну проповідь виголосив о. Гаврилюк. Після панахиди на стрілецьких могилах відправлено панахиду на могилах Адама Коцка, Ів. Франка, М. Шашкевича й на могилах інших визначних українських діячів.

Оба зеленосвяточні походи на могили стрільців полишили на українському населенні міста Львова глибоке враження. Порядок в обох походах держали старші пластуни. Жадних приключок не було.

(„Новий Час").

ЖАРТИ.

Добра рада. — Тату, я вже майже розвязав хрестикову задачу. Недостає мені ще лише одно слово.

— То йди до мами!

—о—

Зебра. Малий Івась пішов із батьком до зоольогічного саду. Бачить уперше зебру.

— Тату, тату! Дивися, онтам є осел у купелевім костюмі.

—о—

Директор цирку: Що там знову за авантура?!

„Кавчуковий" чоловік: Ах, пане директор, усе й усе прикрости з атлетом! Він усе, коли пише листа, вживає мене, щоби вирадировувати мною помилки.

—о—

Відколи в родині Шпачків прийшла на світ друга дитина — пропав спокій. Дитина плаче без упину, а найбільше по ночах. Чотиролітній його братчик Юрчик, самособою, не може через тее спати та каже з докором до мами:

— Мамо, чому ти не казала собі дати спосіб ужиття, як купувала собі його?

—о—

Жиди й осел. Один дослідник оповідав Ротшільдові про свою подорож до Тагіті в Океанії.

— А знаєте, що мене там передовсім зацікавило? — спитав він банкиря з іронічною усмішкою.

— Щож таке?

— Що в Тагіті нема ні Жидів ні ослів!

— А то ми оба могли би поїхати там і вже не було би тієї недостачі! — відповів Ротшильд поважно.

—о—

Предок. Одна пані любила все в товаристві чванитися своїми предками. Вже знана була з того й усі дивилися на неї поблажливо. Раз на балі представили її одному панові, поінформувавши передше його про її зарозумілість на її предків.

— Ви певно також маєте славних людей між вашими предками? — почала пані розмову.

— О, так! — відповів він і більше нічого не сказав.

Пані хвилину мовчала та вкінці не могла побороти цікавости.

— А не могли би ви мені оповісти дещо про ваших славних предків? Це, самособою, не цікавість, лише я взагалі інтересуюся минувшиною.

— Мій найславніший предок був адміралом, а під його приказом були всі боеві сили землі.

Пані глянула з подивом на нього:

— Ах, як чудово!

— Так, — притакнув тамтой.

— А чи можна спитати, хто це був той славний предок?

— Певно. Це був Ной.

—о—

Професор (до прачки): Лише не забудьте числа мого телефону: 893. Можете собі його легко затямити, коли пригадаєте собі Людвика Німецького, який вступив на престіл у 893. році.

—о—

Соломон Бляуштайн і Берко Шульвольф отворили спільну крамницю набілу й яєць. Нотар списав контракт і вже сторони мали підписувати його, аж нараз Соломон Бляуштайн скрикнув:

— Ай! Ми забули одну дуже важну річ!

— Щож такого?

— Дуже важну річ! Треба конче додати, як мається ділити зиски на випадок... банкроцтва!

—о—

— Пане полісмен, чи Садова вулиця далеко?

— Ні, всього півтора хвилі від Ринку.

— А як далеко відси до Ринку?

— Ну, найбільше пів години.

Raising the Family—

